

HBQTQ-PERSONERS PSYKISKA HÄLSA

- en kartläggning av regionala handlingsplaner för psykisk hälsa 2017

Innehåll

Bakgrund	3
Metod	3
Resultat - översikt	4
Blekinge	5
Dalarna	5
Gotland	6
Gävleborg	6
Halland	6
Jämtland/Härjedalen	6
Jönköping	7
Kalmar	7
Kronoberg	7
Norrbottn	8
Skåne	8
Stockholm	9
Sörmland	11
Uppsala	11
Värmland	11
Västerbotten	12
Västernorrland	12
Västmanland	12
Västra Götaland	13
Örebro	14
Östergötland	14
Slutsatser och rekommendationer	15

Bakgrund

Hösten 2017 lämnade regioner, landsting och kommuner in analyser och handlingsplaner för psykisk hälsa till Sveriges Kommuner och Landsting. Syftet var att kartlägga vilka behov som finns lokalt gällande psykisk hälsa och att göra en handlingsplan för hur man ska arbeta lokalt för att förbättra den psykiska hälsan och hur man ska använda de stimulansmedel (1 414 miljoner, en ökning med 529 miljoner sedan 2017) som regeringen avsatt till lokalt arbete med dessa frågor. I överenskommelsen mellan regeringen och SKL framgår fem olika fokusområden för satsningen, där fokusområde fyra är ”utsatta grupper”. Hbtq-personer nämns specifikt i överenskommelsen som en av dessa utsatta grupper. 2017 skulle en extra analys och handlingsplan också utformas specifikt för barn, unga och unga vuxna (0-24 år) för varje region.

RFSL ville undersöka om regioner, landsting och kommuner har inkluderat hbtq i sina analyser, samt vilka insatser som planerats för vår målgrupp inom denna satsning. Samma undersökning gjordes för de handlingsplaner som lämnades in till SKL hösten 2016, vilken visade att 57 % av regionerna hade inkluderat skrivningar kring hbtq i sina analyser och att 43 % inte hade inkluderat skrivningar kring hbtq alls. 47 % hade inkluderat någon skrivning om hbtq i sin handlingsplan, varav 90 % enbart hade någon enstaka insats listad eller så var det oklart vid en genomläsning av handlingsplanen vad som faktiskt avsågs göras. Syftet med att göra samma genomläsning igen är att se vad som har hänt med handlingsplaner och analyser sedan 2016.

Metod

Vi sökte på orden hbt, hbtq, könsidentitet, sexuell läggning, transperson, RFSL, könsdysfori, könsinkongruens, homosexuell, bisexuell i alla handlingsplaner och analyser från 2017 utlagda på SKL:s hemsida.

Vi har hittat handlingsplanerna på SKL:s hemsida om överenskommelsen 2017 på Uppdrag Psykisk hälsa.

Då varje region skulle ta fram fyra olika dokument, två handlingsplaner och två analyser, har genomgången sett lite olika ut än för 2016 års handlingsplaner. I resultaten nedan framgår vad som står i vilket dokument.

Resultat – översikt

Nedan finns en tabell över vilka landsting/regioner som inkluderar hbt, hbtq, könsidentitet, sexuell läggning, transperson, RFSL, könsdysfori, könsinkongruens, homosexuell och/eller bisexuell i sina analyser och handlingsplaner.

Tabell 1. Inkludering av hbtq i analyser och handlingsplaner

Region	2016		2017		Kommentar
	Analys	Handlingsplan	Analys	Handlingsplan	
Blekinge	Ja	Nej	Ja	Nej	
Dalarna	Nej	Nej	Ja, men	Nej	
Gotland	Ja	Nej	Nej	Nej	Hbtq har helt raderats
Gävleborg	Nej	Nej	-	Ja, men	
Halland	Nej	Nej	Nej	Nej	
Jämtland/Härjedalen	Nej	Ja, men	Ja, men	Ja, men	Liten förbättring
Jönköping	Nej	Nej	Ja, men	Ja, men	
Kalmar	Ja	Ja, men	Nej	Nej	Hbtq har helt raderats
Kronoberg	Nej	Nej	Nej	Ja, men	Liten förbättring
Norrbottnen	Ja	Ja, men	Ja	Ja, men	
Skåne	Ja	Ja, men	Ja	Ja, men	
Stockholm	Ja	Ja	Ja	Ja	
Sörmland	Nej	Ja, men	Nej	Ja, men	
Uppsala	Ja, men	Nej	Ja	Ja, men	Klar förbättring sen 2016
Värmland	Nej	Nej	Nej	Nej	
Västerbotten	Ja	Ja, men	Ja	Ja, men	
Västernorrland	Nej	Nej	Nej	Nej	
Västmanland	Ja	Ja, men	Ja	Ja, men	
Västra Götalandsregionen	Ja	Nej	Ja	Ja, men	
Örebro	Ja	Ja, men	-	Ja, men	
Östergötland	Ja	Ja, men	Ja	Ja, men	

Ja – konkreta insatser finns på flera områden

Ja, men – hbtq är nämnt men det är svårt att utläsa vilka insatser som ska göras, det planeras inga insatser, det är mycket begränsat vilka insatser som ska göras, eller enbart en insats planeras.

Nej – hbtq är inte nämnt alls

Blekinge

Analys

Under 2017 har Blekinge försökt att fördjupa sin analys gällande hbtq-personers hälsa, bland annat genom att genomföra en undersökning bland hbtq-personer. För detta kontaktade de RFSL lokalt som tyvärr inte hade möjlighet att hjälpa till. Det nämns att det är viktigt att samtliga verksamheter inom kommun och landsting arbetar med ett gott bemötande. Man ska ta ställning till om fördjupad analys om hbtq-personers hälsa ska göras 2018 eller ej. Ungdomsmottagningarnas arbete med hbtq-frågor nämns och att kompetensutveckling planeras under året.

I analysen nämns att ungdomsmottagningarna 2016 har fått medel för att arbeta med transpersoner i grupp, något som de också fortsatte med 2017. Det framgår inte om detta även kommer att fortsätta under 2018. De nämner också att en ungdomsgård har öppnat caféverksamhet för unga hbtq+-personer.

I Blekinges analys 2016 fanns många skrivningar kring hbtq, och kring insatser som redan görs i olika kommuner i länet gällande ökad hbtq-kompetens. Siffror från folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” användes 2016 och bröt ner det på länsnivå för att kunna presentera fakta kring hbtq-personers hälsa lokalt, vilket var mycket positivt.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner inte hbtq.

Dalarna

Analys

Den fördjupade länsgemensamma analysen och handlingsplanen för barn och unga nämner inte hbtq. Det står dock att den psykiska hälsan skiljer sig åt beroende på olika faktorer, där sexuell läggning är en av dessa uppräknade faktorer, men efter det nämns det inte igen någonstans.

Handlingsplan

Uppföljningen av den länsgemensamma handlingsplanen nämner inte hbtq.

Gotland

Analys

Den fördjupade analysen för barn och unga nämner inte hbtq alls.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner inte hbtq.

Gävleborg

Analys

Fanns ingen analys att hitta på SKLs hemsida.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner på ett ställe att unga hbtq-personer har sämre psykisk hälsa, men det finns inga insatser kopplade till detta.

Halland

Analys

Analysen nämner inte hbtq.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner inte hbtq.

Jämtland/Härjedalen

Analys

Analysen nämner inte hbtq specifikt. Den könsuppdelade statistiken över måndet bland unga i regionen har dock en stapel för "Övriga" i tillägg till "Man" och "Kvinna", vilket är mycket bra. Dock är det svårt att veta hur många av de som kategoriseras in bland "övriga" som är ickebinära transpersoner. De nämner att kvinnor och övriga mår sämre psykiskt än män. De skriver att en stor andel av de som har en "övrig" könsidentitet inte vet var de ska vända sig för att få stöd och behandling. Majoriteten av de som angett annan könsidentitet vill bli tagna på allvar om de skulle söka hjälp.

Handlingsplan

Hbtq inkluderas i arbetet med framtagande av en länsövergripande handlingsplan för suicidprevention, där det står att man ska "Beakta särskilt hbtq" i framtagandet av en handlingsplan. Vad detta betyder konkret och förslag på insatser framgår ej. Hur man ska fokusera på gruppen som har en annan könsidentitet framgår ej.

Jönköping

Analys

Analysen kring barn och ungas hälsa nämner inte hbtq, annat än som en av de gemensamma nyckelindikatorerna. Fem kommuner har angett om de arbetar med hbtq-frågor eller inte, men vilket arbete som faktiskt görs framgår inte.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner hbtq-diplomeringar inom hälso- och sjukvården, ungdomsmottagningar, regionledning. Utåtriktat arbete genom Qom-ut (den lokala Pride-festivalen) och uppstart av utbildningsinsatser inom våld i samkönade relationer. Indikatorer för uppföljning saknas dock.

Kalmar

Analys

Analysen nämner inte hbtq. År 2016 uppmärksammades hbtq-personer som en utsatt grupp i analysen. Även transpersoner nämndes som en grupp vars hälsosituation är utsatt. Man identifierade då ett stort behov av fördjupad kunskap som ett långsiktigt förbättringsarbete som måste genomföras i länet, men detta år har man valt att helt radera allt som har med hbtq att göra.

Handlingsplan

I handlingsplanen nämns inte hbtq. 2016 skrev man att man ytterligare vill kartlägga mål och åtgärder kopplade till hbtq-gruppen, men det har man uppenbarligen inte gjort.

Kronoberg

Analys

Analysen nämner inte hbtq.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner att man vill ”Införa diplomering av HBTQ samt arbetet kring psykisk hälsa kopplat till sexuell hälsa samt värderingar och normer (samarbete med regional utveckling)”. Exakt vad detta innebär är svårt att tolka, då det inte framgår vilka som ska hbtq-diplomeras och vilken tidsplanen är för detta. Förra året nämndes inte hbtq alls, så det är ett litet framsteg.

Norrbottnen

Analys

I analysen för barn och unga vuxna samt ungdomsmottagningarna finns två stycken om hbtq-gruppens psykiska ohälsa. Även i analysen för vuxna omskrivs hbtq-personers psykiska ohälsa. Det nämns att personal i psykiatriska verksamheter behöver kompetens att bemöta personer oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck samt kunskap om psykisk ohälsa relaterad till dessa faktorer.

Siffror från en enkät bland ca 9000 invånare, med frågor från Hälsa på lika villkor, i Norrbotten visade att var fjärde homo- eller bisexuell person anger nedsatt psykiskt välbefinnande.

Handlingsplan

Både i handlingsplanen för barn och unga vuxna samt ungdomsmottagningarna, samt i handlingsplanen för vuxna är ett av målen under fokusområdet ”Utsatta grupper” att länet ska ha god kunskap om skillnader i psykisk ohälsa relaterat till sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck, samt att det är viktigt att synliggöra dessa aspekter i arbetet med psykisk ohälsa. Ett kortsiktigt mål kopplat till detta är att personal som möter personer med psykisk ohälsa ska ha utbildning i frågor som rör sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck, och man planerar bemötandebildningar och hbtq-certifieringar som åtgärder. Detta är samma insats som planerades i förra årets handlingsplan.

Skåne

Analys

I analysen beskriver man att antalet barn och unga med tankar kring sin könsidentitet ökar och att man har satsat på att BUP ska ha hbtq-utbildning för att kunna möta detta ökande behov. Man har också förstärkt teamet för att öka tillgängligheten för målgruppen. Nyanlända hbtq-personer nämns också som en särskilt sårbar grupp, det står också att hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer ska uppmärksammas och ges stöd.

Det framgår av analysen att det finns ett behov att höja kunskapen om villkor och levnadsförhållanden och att arbeta med preventiva insatser för att öka hbtq-personers hälsa. Merparten av ungdomsmottagningarnas personal har därför fått gå en utbildning som har tagits fram i samarbete med RFSL. Ungdomsmottagningarna ska ha kunskap om könsdysfori.

Analysen inkluderar en text om att antalet personer som söker vård och får diagnosen könsdysfori har ökat i Sverige och i Skåne de senaste åren, och att personer som söker vård för könsdysfori behöver bli utredda och omhändertagna inom en rimlig tid.

Analysen för vuxna innehåller i princip samma skrivningar som analysen för barn och unga.

Handlingsplan

I handlingsplanerna både för barn och unga samt vuxna är hbtq-gruppen inkluderad under ”Utsatta grupper”, men det finns enbart en (visserligen väldigt viktig) insats för att öka gruppens hälsa. Man vill förbättra tillgängligheten till specialiserad vård för personer med könsdysfori, vilket är mycket efterlängtat. Det finns också ett långsiktigt mål om ökad kunskap om psykisk ohälsa hos hbtq-personer, samt ett mål om jämlik vård i Skåne. Dock finns inte några konkreta insatser kopplade till dessa mål.

Stockholm

Analys

Stockholm har uppdaterat sin analys sedan 2016 och den innehåller, även detta år, utförliga beskrivningar av hbtq-personers hälsa och tar specifikt även upp nyanlända hbtq-personers hälsa och äldre hbtq-personers hälsa (hbtq-personer över 65 år med hemtjänst). Det finns även ett stycke som tar upp unga transpersoners hälsa. I fördjupningen om barn och unga finns ett kapitel om ”Sexuella minoriteter och könsinkongruens” där man kartlagt unga hbtq-personers psykiska hälsa i Stockholms län med hjälp av Stockholms folkhälsoenkät. Där framgår att av unga bisexuella anger 58 % psykisk ohälsa jämfört med 34 % av heterosexuella ungdomar. Bland homosexuella är samma siffra 42 %. När det gäller personer med ”annan könsidentitet” har 55 % haft självmordstankar jämfört med 20 % av unga med binär könsidentitet. I nulägesbeskrivningen av behoven hos barn och unga upp till 24 år nämns inte hbtq.

Handlingsplan

I handlingsplanen för barn, ungdomar och unga vuxna (0-24 år) finns utbildning av ungdomsmottagningar inom hbtq-frågor med som en utbildningsinsats. Man skriver också att man under 2018 ämnar ta fram en länsgemensam plan för kompetensutveckling, där utbildning inom hbtq står med som en del av vad som ska kompetensutvecklas inom.

I handlingsplanen för vuxna finns en rad målformuleringar och åtgärder:

Mål: Personer som identifierar sig som hbtq får korrekt, kunnigt och likvärdigt bemötande i kontakt med verksamheter inom kommun/landsting

Aktiviteter:

- Plan för kompetensutveckling – en struktur för vilka som ska utbildas inom vad. Här nämns bemötande och stöd för hbtq-personer över 65 år.
- I samtliga fördjupade analyser (äldre, barn och ungdomar, nyanlända, personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) som genomförs

utifrån den länsövergripande handlingsplanen ska könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning lyftas där det är relevant och aktiviteter för att öka delaktighet och ett bra bemötande ska finnas med i de åtgärdsplaner som upprättas.

- I samarbete med RFSL Stockholm tas en handbok fram med checklista/tips på vad man som personal inom exempelvis hemtjänsten/primärvården bör tänka på när det gäller dialog med/bemötande av hbtq-personer. Handboken ska även gå att använda inom andra jämförbara verksamheter.
- Inom ramen för regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck kommer Folkhälsomyndigheten att ta fram ett kunskapsunderlag om effektiva metoder och insatser för att främja hbtq-personers förutsättningar att uppnå en god hälsa. Vid revidering av den regionala handlingsplanen 2018 kommer rekommenderade insatser från kunskapsunderlaget att beaktas och vid behov skrivas in i kommande handlingsplaner.
- Sprida kunskap om möjligheten att genomgå hbtq-diplomering med särskild inriktning mot vuxenpsykiatri.
- Erbjud tolkar ur de stora språkgrupperna tillgång till hbtq-diplomering.
- Riktat erbjudande till asylmottagningarna i länet att genomgå hbtq-diplomering.

Mål: Flertalet verksamheter som kommer i kontakt med målgruppen är hbtq - certifierade/diplomerade.

Åtgärder:

- Informationsspridning om möjligheten till att bli certifierad/diplomerad till relevanta verksamheter
- Inventering av verksamheter som bör hbtq-certifieras/diplomeras.

Av handlingsplanen framgår både indikatorer och hur ansvaret för insatserna fördelas.

Vissa åtgärder som fanns med i planen för 2016 finns inte med i denna plan, och det anges inte om det beror på att det är åtgärdat eller om man valt att lägga åtgärden åt sidan, såsom att utreda en struktur för att erbjuda stöd till nyanlända hbtq-personer och en brukarundersökning i samarbete med RFSL.

Handlingsplanen inkluderar ett antal mål och insatser för att specifikt jobba med hbtq-personers psykiska hälsa. Hbtq-personer har också inkluderats på flera ställen i handlingsplanen, exempelvis nämns nyanlända hbtq-personer som en utsatt grupp inom gruppen nyanlända.

Sörmland

Analys

Det finns en rubrik om utsatta grupper men hbtq nämns inte.

Handlingsplan

I handlingsplanen finns ett långsiktigt mål att samtliga verksamheter inom divisionen psykiatri/funktionshinder ska vara hbtq-diplomerade och att under 2018 ska två enheter hbtq-diplomeras. I handlingsplanen för barn och unga nämns inte hbtq alls.

Uppsala

Analys

I analysen för barn och unga nämns att alla kommuner utom tre på något sätt arbetar med hbtq-frågor, hur framgår inte. I Enköpings kommun framförs att all ny personal inom elevhälsan erbjuds hbtq-utbildning. Det nämns vidare att ungdomar som upplever att de har en annan könsidentitet än pojke eller flicka mår sämre än pojkar och flickor. I analysen för vuxna nämns inte hbtq.

Handlingsplan

Förra året nämndes inte hbtq alls i handlingsplanen, men detta år har man inkluderat ett mål om att barn och unga ska ha en stark självkänsla och framtidstro samt goda förutsättningar att klara sig senare i livet, oavsett bakgrund. Ett av delmålen formuleras så här: ”Unga inom hbtq-gruppen får ett bra bemötande och insatser på samma villkor som andra unga.” Man planerar utbildningsinsatser för medarbetare i kommuner och Region Uppsala, men det står inte för vilka.

Värmland

Analys

Analysen nämner inte hbtq.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner inte hbtq.

Västerbotten

Analys

Analysen nämner hbtq-personers utsatthet för psykisk ohälsa, dock i lägre utsträckning än man gjorde i analysen 2016.

Handlingsplan

Ett målområde handlar om bemötande och lyder: "Att alla personer möts på ett respektfullt sätt inom landsting och kommuner oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, samt att alla verksamheter genomsyras av ett inkluderande och icke-normativt förhållningssätt både i möten med brukare och inom egna arbetsgruppen." Man skriver att man jobbar med att certifiera arbetsplatser rörande hbtq-frågor.

Västernorrland

Analys

Analysen nämner inte hbtq.

Handlingsplan

Handlingsplanen nämner inte hbtq.

Västmanland

Analys

I analysen av data kring hälsoläget i Västmanland beskriver man att unga hbtq-personer i Västmanland oftare drabbas av psykisk ohälsa än heterosexuella (sic), detta har mätts i den undersökning som heter "Liv och ung" som gjorts i åk 9 och gymnasiet lokalt.

I styrdokumentet för ungdomsmottagningarna understryks hur ungdomsmottagningarna ska jobba i linje med regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning och könsidentitet eller könsuttryck. Det står också att: "UM ska uppmärksamma unga som upplever en lägre livskvalitet och det samband som kan finns mellan kön, funktionsnedsättning, ekonomisk utsatthet och lägre livskvalitet. UM ska också uppmärksamma situationen för dem som har en annan sexuell läggning än heterosexuell eftersom det finns ett samband mellan detta och lägre livskvalitet. UM ska uppmärksamma situationen för dem med könsöverskridande identitet eller uttryck eftersom det kan innebära psykiskt lidande och svårigheter i vardagen."

Man skriver i analysdelen av handlingsplanen att: "Hbtq-personer tillhör en utsatt grupp och förekommer som patienter inom vården. Kunskapen hos personal i

hbtq-frågor är varierande och behöver förbättras. Ungdomsmottagningarna har uppmärksammat att gruppen med könsdysfori också är en utsatt grupp.”

Handlingsplan

I handlingsplanen för barn och unga är det svårt att utläsa om man faktiskt kommer att göra några konkreta insatser på området hbtq. Det står att kunskapen måste förbättras, men inte hur man ska gå till väga.

I handlingsplanen för vuxna står att kunskapen om hbtq-personers situation och hur den kan påverka den psykiska hälsan ska öka genom utbildningsinsatser, det verkar vara vuxenpsykiatrin man i första hand riktar in sig på att utbilda här.

Västra Götaland

Analys

2017 har Västra Götaland enbart gjort en analys av situationen inom barn och ungdomspsykiatrin. I denna finns ett stycke om hbtq-ungdomars hälsa och behov av utbildning etc. Man skriver att: ”Viktigt i detta arbete blir att i samråd med företrädare för dessa grupper identifiera behov och hinder för ett gott omhändertagande inom vårdens och omsorgens alla delar samt för att förebygga psykisk ohälsa.”

I handlingsplanen och i indikatorunderlaget står att man när det gäller att förebygga bruk av alkohol och narkotika bland unga ska uppmärksamma hbtq-personer som särskilt sårbara.

Handlingsplan

Det finns en regional utvecklingsplan för barn och ungdomspsykiatrin, en handlingsplan för psykisk hälsa samt en förteckning över indikatorer och hur dessa ska mätas.

I handlingsplanen för psykisk hälsa finns ett mål som lyder: ”Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna och regionen.” Sexuell läggning och könsöverskridande (sic) identitet och uttryck nämns som två av diskrimineringsgrunderna. Åtgärden kopplat till detta lyder: ”Se över och, vid behov, ta fram länsgemensamt utbildningsmaterial om t ex rättighetslagstiftning och diskrimineringsgrunder.” I övrigt står inget om hbtq.

I förslag till aktiviteter i den regionala utvecklingsplanen för BUP finns inga aktiviteter kopplade till hbtq-ungdomar eller deras familjer.

Örebro

Analys

Ingen analys fanns att hitta på hemsidan, enbart en handlingsplan.

Handlingsplan

I handlingsplanen finns ett mål att hbtq-certifiera eller diplomera flera av regionens verksamheter.

I förra årets handlingsplan fanns ett mål att göra en översyn av behovet och omfattningen av stöd till hbtq-gruppen, hur det gick med denna översyn framgår inte av denna handlingsplan.

Östergötland

Analys

I analysen finns en längre text om hbtq-diplomering/certifiering, vilket är något som regionen satsat på de senaste åren.

Man har sammanställt data från en undersökning som görs i skolan som heter "Om mig" med resultat från 2014-2016, där det framgår att personer med "annan könsidentitet" mår sämre än killar och tjejer. Data för personer med "annan könsidentitet" finns från 2015-2016. Av diagrammen framgår att andelen personer med "annan könsidentitet" som upplever ångest varje dag är cirka dubbelt så hög som bland killar och tjejer, särskilt för elever i grundskolan.

Handlingsplan

En insats planeras i handlingsplanen. Man ska verka för att länets verksamheter inom kommunerna och regionen är hbtq-diplomerade. Vilka verksamheter som ska prioriteras eller tidsplan för detta framgår ej.

Slutsatser och rekommendationer

Inkludering av hbtq i analyser och handlingsplaner

Tabell 2. Antal som inkluderar hbtq i sina analyser och handlingsplaner

	Analys		Handlingsplan	
	2016	2017	2016	2017
Ja	11	9	1	1
Ja, men	1	3	9	13
Nej	9	7	11	7

Ja – konkreta insatser finns på flera områden

Ja, men – hbtq är nämnt men det är svårt att utläsa vilka insatser som ska göras, det planeras inga insatser, det är mycket begränsat vilka insatser som ska göras eller enbart en insats planeras

Nej – hbtq är inte nämnt alls

De regioner som varken har nämnt hbtq i analys eller handlingsplan är:

2016	2017
Dalarna	Gotland
Gävleborg	Halland
Halland	Kalmar
Jönköping	Värmland
Kronoberg	Västernorrland
Värmland	
Västernorrland	

Förändringar sedan 2016

I år ska landsting och regioner arbeta efter 58 gemensamma nyckelindikatorer för barn och unga. En av nyckelindikatorerna rör hbtq och lyder: ”Hur arbetar man i kommun/landsting med hbtq-frågor (Genomför utbildningar av personalen/En eller flera verksamheter är certifierade eller diplomerade/Annat (fritext)”. Detta är ju en väldigt luddig indikator, men borde resultera i att alla regioner uppmärksammar hbtq-frågor i sina uppföljningar och analyser, men så är tyvärr inte fallet.

Några positiva förändringar har dock skett sedan 2016. 2016 var det 10 regioner (48 %) som nämner hbtq i sina handlingsplaner, år 2017 har det ökat till 14 (67 %). 2016 var det 12 (57 %) av regionerna som nämnde hbtq i sina analyser och i år var det 10 regioner (52 %). (Två regioner har inte lämnat in några analyser som vi kunde hitta.)

Det är färre regioner i år som inte alls nämner hbtq i varken analyser eller handlingsplaner. Fyra av de regioner (Dalarna, Gävleborg, Jönköping och Kronoberg) som förra året inte nämnde hbtq gör nu detta. Två regioner (Gotland och Kalmar) har dock helt tagit bort de skrivningar som de hade om hbtq 2016.

Det är fortfarande bara en region (Stockholm) som tydligt formulerar ett antal olika insatser som ska göras för att förbättra hbtq-personers hälsa.

Vi vet att det i flera regioner pågår ett bra och systematiskt arbete för att förbättra situationen för hbtq-personer; vissa har hbtq-handlingsplaner och folkhälsoplaner som inkluderar hbtq. Ändå syns inte detta arbete i handlingsplanerna för psykisk hälsa, vilket visar på en bristande kommunikation mellan olika aktörer inom samma landsting/region samt ett bristande helhetstänk.

De flesta regioner och kommuner som har formulerat insatser har sagt att man kommer att arrangera olika utbildningar inom hbtq. Detta är en viktig insats för att förbättra kunskaperna om hbtq-personers livsvillkor och för att förbättra bemötande inom hälso- och sjukvård och andra funktioner inom kommun, landsting och regioner. Det är dock viktigt att tydligt identifiera vilka yrkesgrupper som ska prioriteras inom en utbildningssatsning. Vissa aktörer behöver ha en mycket djupgående hbtq-kompetens (ex. BUP) medan andra aktörer kanske bara behöver grundläggande kunskap om hbtq-frågor. Vissa aktörer behöver kompetensen mer akut, medan andra kanske kan utbildas i ett nästa steg. Intentionen måste vara att alla behöver en viss grundkompetens, men det är också viktigt att specifika nyckelaktörer har en fördjupad kunskap och förståelse för hbtq-personers situation.

Det blir problematiskt när utbildning ses som den enda åtgärden för att förbättra hbtq-personers psykiska hälsa. Hbtq-personer som mår psykiskt dåligt har särskilda behov som behöver tas i beaktande, och det behövs förebyggande åtgärder för att undvika att hbtq-personer utvecklar psykisk ohälsa.

Uppföljning av handlingsplaner

Ett antal regioner hade insatser kopplade till hbtq i sina handlingsplaner 2016 som de nu inte har inkluderat i årets handlingsplan. Det framgår ej om dessa insatser har prioriterats ned, eller om de redan har utförts, eller varför de har strukits ur handlingsplanen. Det verkar alltså finnas en brist i uppföljningen av handlingsplanerna hos flera av landstingen/regionerna.

Konsekvenser av uppdelningen barn/unga och vuxna

Regionerna har skrivit analyser och handlingsplaner som är uppdelade med avseende på ålder. Detta gör att de flesta regioner har producerat en analys och en handlingsplan för barn och unga, samt en analys och en handlingsplan för vuxna. Detta innebär att det finns fler dokument i vilka en region kan välja att inkludera, eller inte inkludera, hbtq. I denna undersökning har vi valt att snarare fria än fälla, dvs. om handlingsplanen för vuxna nämner hbtq, men inte den för barn och ungdom, har vi valt att säga att det är ett ”Ja” på inkludering. Dock är det så att det är ganska vanligt att regionerna har inkluderat hbtq i den ena handlingsplanen men

inte i den andra. Detta gör att hbtq riskerar att glömmas bort, antingen i arbetet med barn och unga eller i arbetet med vuxna.

Insatser för personer med ”annan könsidentitet”

Ett antal regioner har gjort undersökningar kring psykisk hälsa i befolkningen. Fler och fler regioner inkluderar ”annat kön” som en könskategori, vilket är positivt. I samtliga dessa undersökningar framkommer att personer med ”annat kön” mår sämre än övriga som besvarat enkäterna. Trots detta finns det inte en enda region som har gjort ett försök att formulera en insats som syftar till att åtgärda eller uppmärksamma detta problem.

Rekommendationer

I RFSL:s rapport om 2016 års analyser och handlingsplaner formulerades ett antal rekommendationer till regionerna, dessa är fortfarande relevanta och sammanfattas här tillsammans med nya rekommendationer.

- Hbtq-perspektiv behövs i handlingsplaner och analyser både för barn/unga samt för vuxna i samtliga regioner.
- Det är viktigt att få med de ideella organisationernas röster i framtagandet av analyser och handlingsplaner, samt att få med olika perspektiv bland annat från RFSL och andra hbtq-företrädare.
- Gör en genomgång av aktuell forskning, använd befintliga siffror nedbrutet på regional nivå eller genomför egen forskning på området för att få kunskap om hbtq-personers hälsa lokalt. Sådan forskning skulle kunna inkluderas som en åtgärd i handlingsplanen för de regioner som inte har detta i nuläget.
- Använd RFSL:s beställningslista till kommuner, landsting och regioner när handlingsplaner ska skrivas för idéer kring vad som kan göras lokalt för hbtq-personers psykiska hälsa: <https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2017/10/RFSLs-beställningslista-över-insatser-för-psykisk-hälsa.pdf>